

ВВВУ „ГЕОРГИ БЕНКОВСКИ“ – Д. МИТРОПОЛИЯ

Рецензия
на дисертационен труд за получаване на образователната и научна
степен “доктор”

Автор на дисертационния труд: Айтен Байрам Сабри

*Тема на дисертационния труд: „Устойчиво развитие на индустриталните
предприятия“*

Професионално направление: 3.8. Икономика

Научна специалност: „Икономика и управление (Индустрия)“

Изготвил рещенцията: доц. д-р Галина Тодорова Тодорова

Доц. д-р в професионално направление: 3.7. Администрация и управление научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана)“,

ВВВУ „Г. Бенковски“, Департамент „Природни и хуманитарни науки“
гр. Долна Митрополия

Основание за представяне на рещенцията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 463/26.05.2023 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд „Устойчиво развитие на индустриталните предприятия“ е с обем от 178 страници. Трудът се състои от увод, изложение в три глави, заключение, списък на използваните източници. Предложението илюстративен материал обхваща 2 бр. таблици и 17 бр. фигури. Отделно са разработени 2 приложения с общ обем 11 страници. Структурата е добре балансирана. При нейното изграждане е използван традиционният подход – първо са изяснени основните теоретични

постановки по отношение на разглеждания проблем, след това във втората глава са разгледани методиката за оценка на устойчивото развитие на индустриталните предприятия, а в третата глава е представено извършеното емпирично изследване на предприятията от растително-маслената индустрия. Налице е определена логическа последователност и целенасоченост при разработването на отделните въпроси. В дисертационния труд са определени и ограничения затрудняващи осъществяването на изследването, свързани с невъзможността за обхващането на всички програми и инициативи в контекста на изследваната проблематика, както и засилените инфлационни процеси, проблемите с наличността и ценовата достъпност на част от основните хранителни стоки и в частност на олиото през 2021-22 г.

Библиографската справка съдържа общо 110 източника - 21 на кирилица, 50 на латиница и 39 бр. електронни източници.

Представен е и Автореферат на дисертационния труд с обем от 50 страници.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Заглавието на труда: „Устойчиво развитие на индустриталните предприятия" е формулирано ясно и конкретно. То е свързано със защитаваната докторска теза и посочените обект, предмет и цел на изследването. Така дефинирано, то е позволило провеждането на анкетно проучване и изследване за състоянието, тенденциите и възможностите за устойчиво развитие на индустриталните предприятия - подходи, възможности и решения, свързани със устойчиво развитие.

Актуалността на проблема за устойчивото развитие се определя от липсата на обективен метод за измерване на степента на постигнатото развитие както в глобален, така и в регионален контекст.

Избраната тема дава възможност за анализиране и изясняване на важен за предприятията проблем, свързан с устойчивото развитие на индустриалните предприятия в три взаимносвързани аспекти: икономически, социален и екологичен. Така очертаната проблематика е твърде обемна по своите мащаби и форми на проявление. Внимание е отделено на самите предприятия, като концепцията за устойчивост се проявява във формулирането на фирмена политика в областта на екологизацията на производството и човешките ресурси, приемането на стандарти и показатели за оценка и измерване на достигнатите резултати, изграждането на специфични управленски звена, обучение на персонала и други.

Основната цел, която е поставена от докторантката е да изследва съществуващите политики и механизми за устойчиво развитие и посредством изследване, анализ и обобщаване на практическите измерения на устойчивото развитие на растително-масленото производство да се установи състоянието му и се очертаят основните насоки на политиката за устойчивост.

За изпълнение на целта, са очертани и шест изследователски задачи, насочени към изясняване на същността и спецификата на политиката за устойчиво развитие, приоритетите и насоките в прилаганите програми и инициативи в областта на устойчивото развитие, за анализ и оценка на устойчивото развитие на растително-маслената индустрия, за разработване на методика за анализ на устойчивото развитие на предприятията от растително-маслената индустрия, за обща оценка на прилаганите политики за устойчиво развитие на предприятията от изследвания отрасъл и формулиране на възможните решения за осигуряване на устойчиво развитие на предприятията от растително-маслената индустрия.

Обект на изследване са активните нефинансови предприятия от сектор С – „Преработваща промишленост“, раздел 10.4 „Производство на

растителни и животински масла и мазнини“, позиция 10.41. – „Производство на растителни и животински масла и мазнини, без маргарин“, съгласно НКИД-2008, което е традиционен подсектор на леката промишленост в България. Предмет на изследване са добрите практики за устойчивото развитие на предприятията от растително-маслената промишленост. Акцентът е поставен върху разработваните и прилагани програми и инициативи с оглед не само постигането на устойчиво развитие, но и осигуряването му в дългосрочен аспект.

Основната изследователска теза е правилно формулирана и съответства на поставените цели и задачи. За провеждане на изследването е използван комплекс от методи и подходи – от количествени и качествени методи, чийто избор е обусловен от необходимостта от получаване на практически полезна информация, позволяваща достигането на коректни за научното изследване изводи и обобщения. Прилага се аналитичният, интуитивният и системният подход, както и методите на наблюдение, индукция и дедукция, експертният метод.

Емпиричните данни са набавени чрез провеждането на анкети и използването на официални статистически данни от Националния статистически институт (НСИ); аналитични доклади на Министерството на икономиката (МИ), материали на Сдружението на производителите на растителни масла и маслопродукти в България; сайтовете и фирмени електронни адреси на анкетираните фирми (производители на масла, земеделски производители и дистрибутори), годишните финансови отчети на производителите на масла, публикувани в Търговския регистър на Република България и други източници.

В първа глава са проучени теоретичните аспекти на устойчивото развитие. Основните въпроси на разглеждане са фокусирани върху възникването на идеята за устойчивото развитие и нейната

институционализация, различните теории и възгледи за устойчивото развитие, показателите за устойчив растеж, стратегиите за устойчиво развитие.

Втора глава е с методическа насоченост. Разгледани са нормативна рамка на устойчивото развитие на българската индустрия, основните насоки на устойчиво развитие в трите направления - „Интелигентна индустрия”; „Зелена и устойчива България”; „Свързана и интегрирана България”. Наред с това специфичен акцент е поставен на методическия подход за оценяване на устойчивото развитие от гледна точка на прилаганите три подходи - консервативен, системен и еволюционен подход.

Представена е и методика за оценка на нивото на устойчиво развитие на индустриалните предприятия, разработена на базата на множество научни публикации в тази област.

В глава трета е представено проведеното емпирично изследване на устойчивостта чрез обзор, анализ и оценка на предприятията от растително-маслената индустрия (*слънчоглед, рагица, фъстъци и соя*). Дадени са и препоръки от авторката. Те са основно с практически насочености - за изграждането на механизъм за устойчиво развитие на предприятията от растително-маслената индустрия в четири направления - по отношение на разбирането на същността и предимствата устойчивото развитие, по отношение на практиките, свързани с устойчивото развитие на бизнеса, по отношение на индикаторите за измерване на устойчивостта в предприятията и по отношение на разработените стратегии за устойчиво развитие.

В заключението са направени необходимите основни изводи и обобщения.

Приложението автореферат отговаря на изискванията. Той дава добра представа за целите, обекта, съдържанието и резултатите от изследването. Отразява коректно обхвата на изследването.

Справката за приносите отразява адекватно постиженията на автора на дисертационния труд.

По темата на дисертационния труд са публикувани 1 студия, 1 статия и 3 доклада. Публикациите са в издания на СА „Д.А.Ценов“ град Свищов.

III. Научни и научно-приложни приноси

Научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд могат да бъдат търсени в следните насоки:

1. В резултат на задълбочено проучване на литературни източници е проследено зараждането и институционализирането на идеята за устойчиво развитие. Обстойно е представена релацията устойчиво развитие - индустриски предприятия.
2. Адаптирана е методика за оценка на нивото на устойчивост на индустриски предприятия.
3. Извършено е собствено емпирично проучване на нивото на устойчивост на предприятията от растително-маслената индустрия.
4. Формулирани са изводи и препоръки относно подобряване на нивото на устойчивост на предприятията от растително-маслената индустрия. Очертани са насоки за оптимизиране на програмите и инициативите за устойчивост на индустриски предприятия.

Публикациите съответстват на дефинираните задачи в дисертацията и са на много добро научноизследователско ниво.

На рецензента не е известно посочените публикации да са цитирани от други автори.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

По отношение на дисертационния труд, основното изложение и аргументацията на изводите нямам съществени бележки.

Бих препоръчала на авторката да публикува резултатите от дисертационния труд в реферирани и индексирани в международните бази данни Scopus и Web of Science, за да ги популяризира и да предизвика интереса на широка група от субекти по изследваната проблематика.

Препоръката не омаловажава постигнатите резултати и общото добро впечатление за един задълбочен научен труд.

Въпросът ми към докторант Айтен Сабри е следният:

- Считате ли, че Националната нормативна рамка на устойчивото развитие, която намира своето цялостно представяне в Националния план за възстановяване и устойчивост е реалистична и напълно издържана? Имате ли допълнителни препоръки към нея?

Заключение

Представеният дисертационен труд на тема: „Устойчиво развитие на индустриталните предприятия“, както и приложените документи за отразяване дейността и публикациите на кандидата отговарят напълно на наукометричните показатели за заемане на ОНС „доктор“ от ЗРАСРБ.

Въз основа на представения научен труд, съдържащите се в него научно-приложни и приложни приноси и предвид тяхната значимост, намирам за основателно да предложа кандидатката **Айтен Байрям Сабри** да заеме ОНС „доктор“ по докторска програма: „Икономика и управление (Индустрия)“ в катедра „Индустриален бизнес и предприемачество“ от СА „Д.А.Ценов“ гр. Свищов!

Долна Митрополия, 14.08.2023 г.

Рецензент:
(доц. д-р Галина Тодорова)